

לכבוד
ניצב מוטי כהן, ממלא מקום המפקח הכללי
משטרת ישראל, המטה הארצי
שיח ג'ראח 1
ירושלים 9720045

א.נ.,

הנדון: שימוש ברחפנים לצורך התחקות אחרי חבי בידוד

אנו פונים אליך בהמשך לידיעה שהתפרסמה בחדשות 13 (13.4.2020) ולפיה המשטרה משתמשת ברחפנים כדי לוודא שמי שחייבים בבידוד ("חבי בידוד"), אכן שוהים במקום הבידוד שבו התחייבו לשהות, בבקשה שהמשטרה תנמק את השימוש בכלי הזה, תבהיר אילו אמצעים ננקטו כדי למזער את הפגיעה בפרטיות, ותפרסם נהלים קשורים.

1. ראשית, אנו מבקשים להביע את הערכתנו למשטרת ישראל ולשוטריה, הנדרשים בימים אלה להתמודד עם מצבים מורכבים במגע עם אוכלוסייה השרויה בתנאים מכבידים ומתמשכים של סגר. בעוד שאזרחי המדינה הם לכל היותר חולים אך לא פושעים, ברורים לנו האתגר והקושי המלווים את השוטרים המבקשים, מצד אחד, להגן על שלום הציבור, ומצד שני לאבטח את שלומם-שלהם כמי שחייבים לבוא במגע קרוב עם הציבור. באמצעותך, אנו מבקשים למסור את תודתנו לשוטרות ושוטרים העוסקים במלאכה זו ולאחל להם בריאות שלמה.

2. עם זה, גם – ואף ביתר שאת בזמנים הללו – רשויות החוק בכלל, ומשטרת ישראל בפרט, מצוות להקפיד על כיבוד עקרונות היסוד של השיטה המשפטית בישראל, שבין המרכזיים שבהם היא הזכות לפרטיות. זכות זו עוגנה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו כמו גם בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

3. בידיעה שפורסמה בחדשות 13 [נ] מצוטט מפעיל רחפן משטרתי ממחוז תל-אביב של המשטרה, רס"ב אילן חן, כאומר ש"בדרך כלל אנחנו מתאמים לפני שאנחנו מגיעים, אנחנו לא מפתיעים את האנשים" (ההדגשות הוספו). הידיעה מספרת כי השוטרים מבקשים מהחולה להזדהות, מקרבים למרפסת ביתו את הרחפן ומזהים אותו כש"דברי רס"ב חן "יש כמה שפחות סיכון לשוטרים".

4. אנו מבקשים להבין מדוע עלה הצורך להפעיל רחפנים אחרי שבועות שבהם המשטרה מנטרת את מקום הימצאם של חבי בידוד באמצעים פולשניים-פחות, ואף מביאה לנקיטת הליכים נגד מי מהם שנחשדים בהפרת בידוד? מדוע ראתה המשטרה לנכון להוסיף לאמצעים החריפים שניתנו בידה בין השאר מכוח תקנות שעת חירום (נתוני מיקום), התש"ף-2020 ("תקנות המיקום") גם את השימוש ברחפנים? נזכיר, כי דרך המלך היא לבחור באמצעים שפגיעתם בפרטיות היא הפחותה ביותר. מהי ההצדקה להוספת אמצעים פוגעניים על אלו שכבר ניתנו בידה כהוראת שעה?

5. מתוך דברי רס"ב חן בידיעה נקל להבין, כי השימוש ברחפן, המסוגל לצפות היישר לתוך המרחבים האינטימיים בביתו של אדם, לא נעשה בהסכמת חב הבידוד אלא לכל היותר "בתיאום", וגם זה מיושם רק "בדרך כלל".

6. צילום משמים אל תוך תוככי דירתו הפרטית של אדם עולה כדי פגיעה קשה ביותר בפרטיותו. אנו סבורים כי אין לאפשר פגיעה כזו ללא צו בית משפט. אי אפשר גם להסתפק ב"תיאום" עם המצולם: חוק הגנת הפרטיות קובע שאין פוגעים בפרטיותו של אדם בלא הסכמתו, הנדרשת להיות מדעת ומתוך רצון חופשי. מלכתחילה, קבלת הסכמה מתוך רצון חופשי לפעולה של רשות חוק היא בעייתית שכן דרכו של האזרח להירתע מעימות עם המשטרה. כשאין טורחים לקבל הסכמה מלכתחילה אלא מסתפקים "בדרך כלל בתיאום", הבעיה מחריפה.

לתפיסתנו, בנסיבות אלה חובה ליצור אמצעי אחר לזיהוי מיקומם של חבי בידוד שאינם מסכנים את שוטרי משטרת ישראל, מצד אחד, ואינם פוגעים שלא לצורך בפרטיות חבי הבידוד באמצעות הפעלת רחפנים, מצד שני. אמצעים כאלה יכולים לכלול, לדוגמה, הזדהות חב בידוד כשהוא עומד במרחק ביטחון מתאים משוטרים המצוידים בצידוד מגן מתאים; התקשרות טלפונית אל חב הבידוד כאשר השוטרים עומדים בביטחון מעבר לדלת הסגורה ויכולים לשמוע אותו בתוך הבית; שיחת טלפון אל חב הבידוד וזיהוי באמצעות צילום וואטסאפ ועוד.

7. גם אם מדובר בהפעלת רחפנים במרחב הציבורי בלבד, נזכיר כי אך לפני שבועיים ימים, פרסמה הרשות להגנת הפרטיות מסמך שכותרתו "המלצות הרשות להגנת הפרטיות: היבטי פרטיות של שימוש ברחפנים" (29.3.2020) – וזאת כאשר צפתה כי רשויות המדינה יבקשו להשתמש ברחפנים לפעולות אכיפה במרחב הציבורי. בין השאר קבעה הרשות במסמך, **כי יש לצמצם ככל האפשר צילום ואיסוף מידע אישי אחר מעל מתחמי מגורים, שכן צילום של אדם ברשות היחיד הוא מעשה של פגיעה בפרטיות**. מסמך זה רלבנטי עתה יותר מתמיד לנוכח השימוש שנעשה ברחפנים כדי להתחקות אחר חבי בידוד.

בנוגע להפעלת רחפנים במרחב הציבורי מבהירה הרשות כי יש לבחור אמצעים שפגיעתם בפרטיות פחותה, ורק אם התועלת שבהם עולה על הפגיעה בפרטיות. באופן אופרטיבי, הרשות מנחה:

- לבצע תסקיר השפעה על פרטיות המנתח באופן מקיף ושיטתי את השפעת השימוש בטכנולוגיה על פרטיות נושאי המידע, מזהה את מכלול הסיכונים לפרטיות, ומציע את הדרך לצמצם אותם למינימום, טרם תחילת השימוש ברחפנים;
- לבחון האם מטרת הפעלת הרחפן מצויה בכלל בתחום סמכותה של הרשות המבקשת להפעילו, והאם קיימת הוראת חוק המסמיכה להפעיל אמצעי מעקב בעל פוטנציאל כה גדול לפגיעה בפרטיות.
- להפעיל רחפנים באופן מידתי, שיצמצם למינימום ההכרחי את היקף המידע האישי הנאסף, או את המשך העיבוד שלו אם נאסף, ובכלל זה להימנע מהקלטה ושמירה של מידע אם איננה חיונית.
- לעצב את הטכנולוגיה המשמשת ברחפן לשמירה על הפרטיות.
- להודיע למי שעשוי להיות חשוף לצילום כזה על עובדת הצילום. בקשר עם צילומים במרחבים עירוניים בכלל, וברבי קומות בפרט, אנו בדעה שיש למסור הודעה כזו לשכנים.

8. אשר על כן, נודה לך אם תבהיר -

- מהו הצורך שהתעורר בהפעלת רחפנים לבדיקת מיקומם של חבי בידוד, בפרט לנוכח העובדה שתקנות המיקום הותקנו במיוחד כדי להקנות למשטרה סמכויות רחבות לצורך זה ממש, והצעת החוק בנושאים אלו נדונה בימים אלו בכנסת. אם לתפיסת משטרת ישראל קיימים כשל או סיכון באמצעים הקיימים שניתנו בידיה, יש לפרסם נתונים לגבי כך ומן הראוי שיידונו גם בפני הוועדה הרלוונטית בכנסת;
- האם משטרת ישראל גיבשה נוהל המסדיר הפעלת רחפנים כדי להתחקות אחרי חבי בידוד. במידה שכן - יש לפרסמו לציבור לאלתר. נזכיר בהקשר זה את חשיבות פרסומו של נוהל זה, הן לאור סעיף 6 לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 והן על מנת לחזק את שיתוף הפעולה עם הציבור ולהגביר את אמונו במשטרה;
- האם נערך תסקיר השפעה על הפרטיות (ככל שנערך כזה) המתחייב לפי המלצות הרשות, ובמידה שכן נבקש לקבלו או להעבירו לידי הרשות והכנסת;
- אילו אמצעים נוקטת המשטרה כדי להפחית את הפגיעה בפרטיות בצילומי הרחפנים;
- האם המשטרה שומרת את צילומי הרחפנים, ובמידה שכן - לאיזו תכלית ולמשך כמה זמן.

בכבוד רב,

פרופ' קרין נהון, המרכז הבינתחומי הרצליה
פרופ' מיכאל בירנהק, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב
ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר, המכון הישראלי לדמוקרטיה
חיים רביה, עו"ד - פרל כהן צדק לצר ברץ
ד"ר ערן טוך, הפקולטה להנדסה, אוניברסיטת תל אביב
עו"ד אבנר פינצ'וק, האגודה לזכויות האזרח בישראל
ד"ר מיקי זר

העתקים:

השר לביטחון לפנים, מר גלעד ארדן
היועץ המשפטי לממשלה, עו"ד אביחי מנדלבלית
ח"כ עופר שלח, יו"ר הוועדה המיוחדת בכנסת לעניין ההתמודדות עם נגיף הקורונה
היועצת המשפטית למשטרת ישראל, עו"ד תנ"צ איילת אלישר
מ"מ ראש הרשות להגנת הפרטיות, עו"ד דר. שלומית וגמן

[1] "פחות סיכון לשוטר": המשטרה נעזרת ברחפנים לאיתור חולים". הידיעה זמינה בכתובת
<https://13news.co.il/item/news/domestic/health/police-chasing-corona-1045253>